

Tjänsteställe, handläggare
Nämndadministration, Daniela Redzic Alkaissi

Sammanträdesdatum
2026-06-08

Beteckning
Dnr: 26RS3054

Er beteckning:

Regeringskansliet, Socialdepartementet
Regeringskansliet
10333 Stockholm

Svar på remiss Rättssaker samhällsvård för barn och unga SOU 2026:8

Region Örebro län har fått möjlighet att lämna synpunkter på utredningen Rättssaker samhällsvård för barn och unga SOU 2026:8. Utredningens uppdrag har varit att föreslå åtgärder för att stärka barnrättsperspektivet i vård enligt LVU. Genom ett tilläggsdirektiv utvidgades uppdraget till att även omfatta vissa frågor om placeringar enligt socialtjänstlagen. I april 2025 redovisades en del av arbetet i ett delbetänkande med en översyn av grunderna för LVU-vård utifrån ett barnrättsperspektiv. I det här slutbetänkandet redovisas utredningens arbete med övriga delar av uppdraget, bland annat förslag för att stärka skydd och rättssäkerhet vid umgänge och när vård upphör, förbättra möjligheterna att besluta om och verkställa omhändertaganden samt att se över behovet av ökad sakkunskap i LVU-ärenden och mål.

Region Örebro län välkomnar utredningens ambition att stärka barnrättsperspektivet och rättssäkerheten vid vård enligt LVU. Region Örebro län delar utredningens grundläggande utgångspunkt att LVU är en skyddslagstiftning för barn och unga och att barnets bästa ska ges ett tydligare genomslag i såväl beslut som tillämpning. Region Örebro läns bedömning är att flera av utredningens förslag kan bidra till mer ändamålsenliga och rättssäkra processer, men att de också innebär konsekvenser för regional hälso- och sjukvård, särskilt inom barn- och ungdomspsykiatri och annan specialiserad barnsjukvård, som behöver tydliggöras och beaktas i det fortsatta lagstiftningsarbetet. Det handlar främst om en otydlig ansvarsfördelning. Utredningen bygger på samverkan men är inte tillräckligt tydlig avseende ansvar enligt LVU (kommunen) och ansvar för hälso- och sjukvård (region). Påtaglig risk att förväntningarna på exempelvis BUP ökar utan tydlig beställning, finansiering eller gemensamma överenskommelser (vilket kan leda till oönskade variationer).

Region Örebro län bedömer att förslaget om ett ökat inslag av sakkunskap (sid 73–76 och 94), från barn- och ungdomspsykiatri eller andra delar av hälso- och sjukvården med personlig kännedom om barnet eller den unge, riskerar att

öka belastningen i ett redan ansträngt system. Detta eftersom exempelvis BUP då förväntas göra snabba bedömningar, upprätta skriftliga yttranden och i vissa fall medverka i rättsprocesser. Redan idag finns utmaningar i tillgänglighet. Det krävs nationella riktlinjer och utbildningsinsatser för att säkerställa rätts-säkerhet och kvalitet och regionen understryker behovet av tydlig ansvars-fördelning och finansieringsprincipen ska gälla samt att regionernas roll bör vara stödjande och kompletterande, inte beslutande eller huvudansvarig.

Utredarna hade som uppdrag att föreslå utökade möjligheter till obligatorisk provtagning (drogtester) av vårdnadshavare och föräldrar inför umgänge och inför att vård enligt LVU ska upphöra (kap 7.4). Region Örebro län delar utredningens ambition att stärka skyddet för barn i LVU-processer, men vill även bekräfta utredningens slutsats där de avstyrker att göra drogtester till ett obligatoriskt utredningsmedel av vårdnadshavare eller föräldrar inför umgänge med barn eller inför att ett omhändertagande enligt LVU ska upphöra. I stället föreslås en möjlighet till behovsprövad provtagning under tydliga rätts-säkerhetsgarantier, eftersom obligatoriska drogtester strider mot grund-läggande rättigheter och riskerar att användas som ett schematiskt kontroll-instrument snarare än ett relevant skyddsverktyg för barnets bästa. Vidare bedöms barnets bästa inte vara tillräckligt utrett som motiv för en obligatorisk testskyldighet, vilket kan medföra negativa konsekvenser för barnet.

Förslagen på (sid 351–53) kan dock innebära att regionens verksamheter i ökad utsträckning förväntas genomföra provtagning som ett led i social-tjänstens och domstolarnas prövningar. Detta innebär ett utökat uppdrag för hälso- och sjukvården som i huvudsak saknar medicinsk indikation och i stället har ett kontroll- och beslutsunderlagssyfte. Det finns då risk för ökad belastning på regionala vårdverksamheter, undanträngning av vård med medicinskt behov, otydlig ansvarsfördelning mellan vårdgivare och social-tjänst samt etiska och professionsrelaterade utmaningar för hälso- och sjukvårdens personal.

Mot denna bakgrund anser Region Örebro län att ett genomförande av förslagen förutsätter tydliga avgränsningar av regionens ansvar till provtagning och analys, att regionen inte åläggs bedömningar utanför hälso- och sjukvårdens uppdrag samt att eventuell finansiering inte åläggs regionerna (sid 351).

Gällande förslaget om förändringar avseende en socialnämnds rätt att hämta in uppgifter (sid 76–77, 379–81) vill Region Örebro län betona vikten av tydliga avgränsningar, rättssäkra tillämpningar samt hänsyn till hälso- och sjukvårdens sekretess, uppdrag och resursförutsättningar. Utredningens förslag innebär en potentiell uppdragsglidning från exempelvis BUP:s kärnuppdrag som behandlande vårdgivare vilket kan leda till både otydligheter kring professionens roll och att barnets förtroende för vården påverkas negativt (påverkar behandlingsrelationen). Önskar fördjupande analys av vad som kan bli konsekvensen av att socialnämnderna kan inhämta information från exempelvis BUP utan samtycke, inklusive barnrättsperspektivet.

Region Örebro län vill särskilt betona vikten av att utredningens förslag och bedömningar ses i ett sammanhang och samordnas med tidigare genomförda utredningar och delbetänkanden som rör barn och unga i samhällsvård, såsom Att omhänderta barn och unga (SOU 2025:38) och Samling runt barnet – En likvärdig och kvalitativ vård inom den sociala barn- och ungdomsvården (Ds 2026:5), samt andra närliggande utredningar, i syfte att möjliggöra en samlad helhetsbedömning.

För Region Örebro län

Jenny Steen
Regionstyrelsens ordförande

Rickard Simonsson
Regiondirektör